

Sygn. akt I C 1370/20

Uzasadnienie wyroku z dnia 29 kwietnia 2022 r.

W pozwie z dnia 24 grudnia 2019 r. powód (...) z siedzibą w T., Estonia, reprezentowany przez pełnomocnika będącego adwokatem, żądał zasądzenia od pozwanej K. M. kwoty 3.570,84 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Podstawę dochodzonego roszczenia stanowiła zawarta w dniu 4 października 2016 r. pomiędzy (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. a pozwaną K. M. umowa odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania oraz zawarta w dniu 17 stycznia 2019 r. pomiędzy (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. a powodem (...) z siedzibą w T., Estonia, umowa przelewu wierzytelności, na podstawie której powód miał nabyć wierzytelność przysługującą (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wobec pozwanej K. M., wynikającą ze wspomnianej umowy odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania.

Nakazem zapłaty wydanym w elektronicznym postępowaniu upominawczym w dniu 24 stycznia 2020 r. w sprawie o sygn. akt VI Nc-e 2526428/19 Referendarz sądowy uwzględnił powództwo.

Pozwana K. M. wniosła skutecznie sprzeciw od wspomnianego nakazu zapłaty. W sprzeciwie żądała oddalenia powództwa oraz zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwana wskazała, iż powód nie udowodnił istnienia przysługującego mu roszczenia, a ponadto podniosła zarzut przedawnienia roszczenia.

Za podstawę wyroku Sąd Rejonowy przyjął następujące ustalenia:

W dniu 4 października 2016 r. miała miejsce kolizja drogowa, w wyniku której uszkodzony został należący do pozwanej K. M. pojazd marki S. (...) o nr rej. (...). Sprawca kolizji był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej przez ubezpieczyciela (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w S..

W dniu 4 października 2016 r. pozwana K. M. zawarła z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. umowę odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania w związku ze szkodą dotyczącą pojazdu marki S. (...) o nr rej. (...) wynikającą z kolizji drogowej mającej miejsce w tym dniu.

W myśl pkt 2. umowy odpłatne udostępnienie pojazdu do krótkotrwałego korzystania nastąpiło na okres uzasadnionej likwidacji szkody, za którego adekwatność odpowiadała pozwana K. M..

Stawkę dobową najmu pojazdu określono w myśl pkt 3.2 umowy na kwotę 153,75 zł brutto, przy uściśleniu rozumienia doby jako okresu od chwili wydania pojazdu do tożsamej godziny dnia następnego.

Zgodnie z postanowieniem pkt 7.3. umowy w przypadku rozliczenia bezgotówkowego pozwana K. M. obowiązana była zapłacić kwotę wykraczającą ponad przysługującą jej wierzytelność względem podmiotu odpowiedzialnego za szkodę z tytułu pokrycia kosztów korzystania z pojazdu zastępczego.

Według pkt 8.1. umowy w zakresie roszczeń odszkodowawczych pozwana K. M. obowiązana była udzielić wynajmującemu oraz inkasentowi nieodwołalnego pełnomocnictwa, upoważniając ich do samodzielnego reprezentowania jej przed podmiotem odpowiedzialnym za szkodę, w tym żądania należnego świadczenia za koszt pojazdu zastępczego na rachunek wynajmującego, żądania udostępnienia wszelkich informacji oraz wszelkich dokumentów akt szkody, a także do reprezentowania jej przed wszelkimi urzędami, sądami oraz organami z prawem udzielania dalszych pełnomocnictw. Pozwana K. M. zobowiązała się także współdziałać w zakresie dochodzenia wierzytelności odszkodowawczej. Ponadto zastrzeżono, że wszelka korespondencja w zakresie roszczeń związanych

z niniejszą umową, w tym odszkodowawczych miała być kierowana do inkasenta, a zapłata odszkodowania za koszt korzystania z pojazdu miała być dokonana na rzecz wynajmującego, jako pełnomocników pozwanej K. M..

W dniu 4 października 2016 r. o godzinie 10:40 wydano pozwanej K. M. pojazd zastępczy marki K. C.'d o nr rej. (...), który został przez nią zwrócony w dniu 4 listopada 2016 r. o godzinie 10:30. Całkowity okres najmu wyniósł zatem 31 dób. Uwzględniając stawkę dobową najmu pojazdu ustaloną w kwocie 153,75 zł brutto, należne wynagrodzenie za korzystanie z pojazdu wyniosło 4.766,25 zł brutto.

Szkodę dotyczącą pojazdu marki S. (...) o nr rej. (...) wynikającą z kolizji drogowej mającej miejsce w dniu 4 października 2016 r. zgłosiła ubezpieczycielowi sprawcy kolizji A. H., legitymująca się względem ubezpieczyciela pełnomocnictwem udzielonym jej przez pozwaną K. M. w wykonaniu postanowienia pkt 8.1 wspomnianej umowy odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania.

W dniu 5 października 2016 r. z udziałem przedstawiciela ubezpieczyciela sprawcy kolizji oraz A. H. sporządzony został protokół szkody dotyczącej pojazdu marki S. (...) o nr rej. (...). W protokole tym przedstawiono informację o możliwości skorzystania przez poszkodowanego z najmu pojazdu zastępczego zorganizowanego przez ubezpieczyciela. Czynsz najmu pojazdu marki S. (...) ustalono w kwocie 86,00 zł brutto za dobę. Ubezpieczyciel sprawcy kolizji zobowiązał się do pokrycia kosztów najmu pojazdu zastępczego w tej kwocie.

Protokół szkody dotyczącej pojazdu marki S. (...) o nr rej. (...), sporządzony w dniu 5 października 2016 r. z udziałem przedstawiciela ubezpieczyciela sprawcy kolizji oraz A. H., nie został przedstawiony pozwanej K. M..

Pozwana K. M. nie skorzystała z oferty najmu pojazdu zastępczego przedstawionej przez ubezpieczyciela sprawcy kolizji drogowej, nie została nawet powiadomiona o takiej ofercie.

W dniu 4 listopada 2016 r. (...) z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wystawiła pozwanej K. M. fakturę opiewającą na kwotę 4.766,25 zł tytułem czynszu najmu pojazdu zastępczego z terminem płatności 18 listopada 2016 r.

W dniu 4 listopada 2016 r. w drodze wyboru przez pozwaną K. M. bezgotówkowej formy rozliczenia należności czynszowej wpływami z odszkodowania doszło do zawarcia przez pozwaną K. M. z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. przy udziale (...) z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. umowy przelewu w celu inkasa wierzytelności względem ubezpieczyciela sprawcy kolizji o zapłatę odszkodowania obejmującego koszty najmu pojazdu zastępczego.

W odpowiedzi na otrzymane od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wezwanie do zapłaty (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S. jako ubezpieczyciel sprawcy kolizji zapłaciła na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. przyznane pozwanej K. M. odszkodowanie w kwocie 1.032,00 zł, obejmujące koszty najmu pojazdu zastępczego.

W dniu 17 stycznia 2019 r. (...) z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. zawarła z powodem (...) z siedzibą w T., Estonia, umowę przelewu wierzytelności, na podstawie której powód (...) z siedzibą w T., Estonia, nabył wierzytelność przysługującą (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. względem pozwanej K. M., wynikającą z zawartej w dniu 4 października 2016 r. umowy odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania.

Wyrokiem Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie z dnia 31 stycznia 2019 r. wydanym w sprawie o sygn. akt XVI GC 4014/17 zasądzono od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w S. jako ubezpieczyciela sprawcy kolizji na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. odszkodowanie w kwocie 909,50 zł należne pozwanej K. M., obejmujące koszty najmu pojazdu zastępczego, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 16 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty, natomiast w pozostałym zakresie powództwo oddalono. Powództwo to obejmowało żądanie zasądzenia odszkodowania w kwocie 3.734,25 zł.

Podstawę powyższych ustaleń stanowiły twierdzenia stron o faktach pozostających poza sporem oraz przedstawione dowody z dokumentów, których wiarygodność nie budziła wątpliwości Sądu Rejonowego oraz nie była kwestionowana przez strony postępowania.

W niniejszej sprawie podstawę żądania pozwu stanowiła odpowiedzialność pozwanej K. M. za zapłatę czynszu najmu pojazdu zastępczego na podstawie zawartej w dniu 4 października 2016 r. umowy odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania. Żądany czynsz najmu został pomniejszony o odszkodowanie obejmujące koszty najmu pojazdu zastępczego zasądzone przez Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie na rzecz cesjonariusza od ubezpieczyciela sprawcy kolizji drogowej mającej miejsce w dniu 4 października 2016 r.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Stosownie do treści art. 58 § 2 Kodeksu cywilnego nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Zgodnie zaś z § 3 tego przepisu, jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Zasady współzycia społecznego to powszechnie akceptowane w społeczeństwie wartości moralne, reguły uczciwego, rzetelnego, lojalnego postępowania, zasady słuszności, dobrych obyczajów, etycznego zachowanie wobec drugiego człowieka. Funkcją klauzuli zasad współzycia społecznego jest uelastycznienie systemu prawa w celu zapobiegania rażąco niesprawiedliwym skutkom zastosowania określonej normy prawa w określonym stanie faktycznym i dostosowania ogólnych norm prawa do konkretnego stanu faktycznego przy uwzględnieniu systemu ocen lub zasad postępowania o charakterze pozaprawnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2016 r., sygn. akt I CSK 16/15, LEX nr 1991134, M.Pr.Bank. (...) -39).

Ze względu na związane z klauzulą zasad współzycia społecznego ograniczenie autonomii woli osoby dokonującej czynności prawnej, postulat proporcjonalności sprawia, że przez zasady współzycia społecznego należy rozumieć wartości o charakterze podstawowym.

W ocenie Sądu Rejonowego zasadne było uznanie postanowienia pkt 7.3 w zw. z pkt 2 i pkt 3.2 umowy odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania zawartej w dniu 4 października 2016 r. za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, jednakże nie przez pryzmat ich treści, ale ze względu na okoliczności towarzyszące zawarciu i wykonywaniu tej umowy. Należy bowiem podkreślić, że pozwana K. M. nie została poinformowana o ofercie najmu pojazdu zastępczego zorganizowanego przez ubezpieczyciela sprawcy kolizji drogowej, złożonej pełnomocnikowi pozwanej dokonującemu zgłoszenia szkody, ustanowionemu przez pozwaną w wykonaniu postanowienia pkt 8.1 wspomnianej umowy. Oferowany przez ubezpieczyciela czynsz najmu pojazdu zastępczego określony był w kwocie 86,00 zł brutto za dobę, a więc blisko dwukrotnie niższej niż przewidziany w umowie zawartej w dniu 4 października 2016 r. w kwocie 153,75 zł brutto. Ze względu na to, że pozwana nie została poinformowana o skierowanej do niej jako poszkodowanej ofercie najmu pojazdu zastępczego zorganizowanego przez ubezpieczyciela sprawcy kolizji drogowej, nie tylko nie mogła z oferty tej skorzystać, co naraziło ją na ponoszenie wyższych kosztów najmu pojazdu zastępczego, niż było to konieczne, ale także pozbawiona została możliwości realizacji spoczywającego na niej jako na poszkodowanej obowiązku współdziałania z ubezpieczycielem w celu minimalizacji szkody. Nietrafnie powód wywodził, że nie obciążał go obowiązek powiadomienia pozwanej o skierowanej do niej ofercie najmu pojazdu zastępczego zorganizowanego przez ubezpieczyciela sprawcy kolizji drogowej. Obowiązek taki wynikał właśnie z nakazu przestrzegania dobrych obyczajów ze względu na reguły uczciwego obrotu opartego na prawdziwych okolicznościach towarzyszących zawieranej umowie. Obowiązek ten okazał się szczególnie istotny w sytuacji, gdy przelew odszkodowania przysługującego pozwanej względem ubezpieczyciela sprawcy kolizji drogowej miał na celu spełnienie świadczenia na rzecz powoda z tytułu czynszu najmu pojazdu zastępczego. Skoro pozwana w wykonaniu pkt 8.1. umowy zawartej w dniu 4 października 2016 r. udzieliła wynajmującemu oraz inkasentowi nieodwołalnego

pełnomocnictwa w zakresie roszczeń odszkodowawczych, upoważniając ich do samodzielnego reprezentowania jej przed podmiotem odpowiedzialnym za szkodę, w tym żądania należnego świadczenia za koszt pojazdu zastępczego na rachunek wynajmującego, żądania udostępnienia wszelkich informacji oraz wszelkich dokumentów akt szkody, a także do reprezentowania jej przed wszelkimi urzędami, sądami oraz organami z prawem udzielania dalszych pełnomocnictw, miała prawo oczekiwać lojalnego traktowania ze strony swych pełnomocników i spodziewać się, iż powiadomią ją o istotnych okolicznościach związanych z likwidacją szkody przez ubezpieczyciela sprawy kolizji drogowej. Przeciwne zachowanie naruszało natomiast zasadę lojalnego kontraktowania oraz obowiązek uczciwego zachowania wobec kontrahenta.

Wobec powyższego należało stwierdzić, że postanowienia pkt 7.3 w zw. z pkt 2 i pkt 3.2 umowy odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania zawartej w dniu 4 października 2016 r. w obliczu okoliczności towarzyszących jej zawarciu i wykonywaniu godziło w zasadę lojalnego kontraktowania oraz obowiązek uczciwego zachowania wobec kontrahenta, opartego na prawdziwych okolicznościach towarzyszących zawieranej umowie, istotnych z punktu widzenia jej treści.

Za zastosowaniem przepisu art. 58 § 2 Kodeksu cywilnego w powyższych okolicznościach przemawiała konieczność zapewnienia ochrony pozwanej przed niekorzystnymi dla niej skutkami wynikającymi ze sprzecznego z dobrymi obyczajami postępowania podmiotów upoważnionych przez nią do dochodzenia naprawienia szkody wynikłej wskutek kolizji drogowej, która miała miejsce w dniu 4 października 2016 r.

Nietrafny okazał się zarzut powoda polegający na twierdzeniu, że pozwana naruszyła obowiązek współdziałania w zakresie dochodzenia wierzytelności odszkodowawczej. Przebieg postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie o sygn. akt XVI GC 4014/17 nie pozwalał na wysnucie takiego wniosku.

Zgodnie z art. 58 § 3 Kodeksu cywilnego, co do zasady nieważność jednego bądź kilku postanowień umownych nie skutkuje nieważnością pozostałych, co do których nie zachodzą okoliczności, które wiązałyby się z uznaniem ich na nieważne. Jednakże gdy z okoliczności sprawy wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana, nieważność obejmuje całą czynność prawną.

W okolicznościach sprawy niniejszej zachodziła wystarczająca podstawa do stwierdzenia nieważności całości umowy odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania zawartej w dniu 4 października 2016 r. Postanowienia pkt 7.3 w zw. z pkt 2 i pkt 3.2 tej umowy stanowiły bowiem podstawowy element tej umowy, określający zobowiązanie do zapłaty czynszu najmu, co przemawiało za przyjęciem, iż bez zastrzeżenia tych postanowień, nie doszłoby do zawarcia przez strony tej umowy.

Wobec powyższego należy uznać, że umowa odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania zawarta w dniu 4 października 2016 r. dotknięta była sankcją nieważności, co oznaczało, że nie wywołała ona zamierzonych skutków prawnych.

Wobec nieważności tej umowy nieskuteczny okazał przelew wywodzonych z niej wierzytelności na podstawie umowy cesji zawartej w dniu 17 stycznia 2019 r. przez powoda z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W..

Wobec ustalenia, że umowa odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania zawarta w dniu 4 października 2016 r. dotknięta była sankcją nieważności, pozostałe zarzuty podniesione przez pozwaną okazały się nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Podstawę orzeczenia o kosztach procesu stanowiły art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 Kodeksu postępowania cywilnego, zgodnie z którym przegrywający sprawę powinien zwrócić przeciwnikowi koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, w tym wynagrodzenie pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym.

Zachodziła zatem podstawa do zasądzenia na rzecz pozwanej od powoda tytułem kosztów procesu kwoty 917,00 zł obejmującej wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 900,00 zł ustalonej na podstawie § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz opłatę skarbową od udzielonego pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł.

Z tych względów Sąd Rejonowy orzekł jak w sentencji.

Sędzia Robert Belczącki

Zarządzenie:(...)

Sędzia Robert Belczącki